

VERKSAMHETSPLAN 2013

MÄLARENS VATTENVÅRDSFÖRBUND

1	Vattenårdsförbundets syfte	1
2	Verksamhet	1
3	Organisation och arbetsformer	1
3.1	Styrelse	1
3.2	Arbetsgrupp	2
3.3	Sekreterarskap	3
3.4	Kontaktpersoner	3
4	Aktiviteter 2013	4
4.1	Miljöövervakning - fast del	4
4.1.1	Nationellt delprogram: Mälarens basprogram	4
4.2	Aktiviteter – rörlig del	5
4.2.1	Mälaren – en sjö för miljoner	6
4.2.2	Seminarie serie för kommuner i Mälarens avrinningsområde	7
4.2.3	Modellering i Mälaren	7
4.2.4	Fisk i Mälaren	9
4.2.5	Informationsbroschyr om främmande arter i Mälaren	9
4.2.6	Sammanställning av miljögiftsstudier i Mälaren	9
5	Utvecklingsarbete.....	10
6	Information.....	10
6.1	Hemsida	10
6.2	Nyhetsbrev	10
7	Årsmöte	11
8	Kontakter med andra organisationer	11
8.1	Vattenmyndigheten i norra Östersjöns vattendistrikt	11
8.2	Vattenårdsförbund	11
8.3	Havs- och vattenmyndigheten	11
8.4	Övrigt	11
9	Ekonomi	12

1 Vattenvårdsförbundets syfte

Förbundets syfte är att bidra till ett bättre underlag för samhällsplanering och annan verksamhet av betydelse för vattenförhållandena i Mälaren. Därigenom förbättras möjligheterna att följa upp miljömål och initiera miljöförbättrande åtgärder.

Förbundet möjliggör en ökad aktivitet, effektivitet och kvalitet i miljöövervakningen genom samverkan om resurser.

2 Verksamhet

Förbundets verksamhet är enligt stadgarna:

- Att bedriva miljöövervakning av Mälaren och i samband med detta ta fram underlagsmaterial om tillståndet i vattenmiljön.
- Att redovisa miljöövervakningens resultat på sådant sätt att det blir till nytta i medlemmarnas löpande verksamhet och i planerings- och utvecklingsarbete i kommuner, företag, myndigheter m fl.
- Att fungera som forum för samråd och information i vattenvårdsfrågor.
- Att samverka med andra vattenvårdsförbund och vattenförbund för erfarenhetsutbyte och effektivt resursutnyttjande.
- Att tillgodose allmänhetens behov av lättillgänglig information om Mälaren.

3 Organisation och arbetsformer

3.1 Styrelse

Arbetet leds av en styrelse som består av:

- fem representanter för kommunerna
- fyra representanter för länsstyrelserna
- en representant för industrin
- en representant för vattenproducenterna
- en representant för landstingen
- en representant för fiskets intressesammanslutningar
- en representant för jordbrukets intressesammanslutningar
- en representant för sjöfarten
- en adjungerad representant för Mälardalsrådets miljöutskott

Styrelsen träffas ca 4 gånger per år.

En aktuell lista på ordinarie ledamöter och ersättare finns på hemsidan: <http://www.malaren.org>. På hemsidan går det också att ladda ner protokoll från mötena.

3.2 Arbetsgrupp

En arbetsgrupp finns bestående av följande:

Lars Lindblom	Stockholm Vatten AB
Per Ericsson	Norrvatten
Jonas Hagström	Länsstyrelsen i Stockholms län
Lars Juhlin	Länsstyrelsen i Södermanlands län
Gunilla Lindgren	Länsstyrelsen i Uppsala län
Magnus Svensson	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Susanna Vesterberg	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Anna Åhr Evertsson	Upplands- Väsby kommun
Stina Thörmelöf	Stockholm stad
Babette Marklund	Järfälla kommun
Filippa Mayrhofer	Pfizer Health AB
Jonas Berglind	LRF Mälardalen

Arbetsgruppens roll är:

- Att bereda frågor till styrelsen att ta ställning till
- att lyfta viktiga frågor till styrelsen
- Att fungera som en ”motor” i förbundet

Arbetsgruppen föreslår i samråd med styrelsen den verksamhet som ska bedrivas inom förbundets ramar.

Arbetsgruppen träffas ca fyra gånger per år, beroende på när styrelsemötena inträffar. Sammankallande i arbetsgruppen är förbundets sekreterare.

En aktuell lista på arbetsgruppens medlemmar finns på hemsidan: <http://www.malaren.org>. På hemsidan går det också att ladda ner minnesanteckningar från mötena.

3.3 Sekreterarskap

Sekreterarskapet för förbundet sköts av Länsstyrelsen i Västmanlands län som för detta får en ersättning från förbundet.

Sekreterarens uppgift är att:

- Leda arbetet i arbetsgruppen
- Upphandla tjänster och verkställa gällande verksamhetsplan
- Rekvirera och redovisa medel för övervakning från Havs- och vattenmyndigheten
- Hantera inkommande fakturor och följa upp ekonomin
- Sammankalla till och föra anteckningar vid möten med styrelsen och årsstämman
- Uppdatera förbundets hemsida
- Informera styrelsen, kontaktpersonerna och arbetsgruppen i aktuella frågor
- Delta i förbundets utvecklingsarbete

Finansiering: 600 000 kr

3.4 Kontaktpersoner

För respektive medlemsorganisation finns en utpekad kontaktperson. För att ta del av lista över kontaktpersonerna, kontakta sekreteraren.

Kontaktpersonens uppgift är att:

- Ta del av arbetet som bedrivs i förbundet
- Se till att informationen kommer till nytta i den egna organisationen
- Ge input i förbundets arbete

Möten med kontaktpersonerna kan genomföras vid behov. Under 2013 planerar förbundet att genomföra ett möte under höstterminen.

4 Aktiviteter 2013

4.1 Miljöövervakning - fast del

4.1.1 Nationellt delprogram: Mälarens basprogram

Miljöövervakning av de stora sjöarna (Vänern, Vättern och Mälaren) sker idag inom ramen för det nationella delprogrammet "Stora Sjöar" som samordnas av vattenvårdsförbunden för respektive sjö och Havs- och vattenmyndigheten. Havs- och vattenmyndigheten bidrar med medel (560 000 kr per sjö) till de stora sjöarna för genomförande av programmen.

Mälarens vattenvårdsförbund utför den nationella miljöövervakningen av Mälaren genom ett basprogram med 11 provtagningsstationer. Utförare är under 2013 ALcontrol Laboratories. SLU, Institutionen för vatten och miljö är nationell datavärd för stora delar av sötvattenövervakningen.

Nuvarande övervakningsprogram sågs över under 2012 och underlag till ett nytt övervakningsprogram levereras i januari 2013 till förbundet från konsult. Förslaget innehåller olika alternativa undersökningar med en ungefärlig prisangivelse. Förslaget ska diskuteras i förbundets arbetsgrupp under 2013 och ett slutligt program fastställas av styrelsen under året. Programmet sammanställs i rapportform och ligger sedan till grund för upphandling av ny utförare under hösten 2013. Det nya programmet kommer därmed att vara i drift 2014.

Basprogrammets undersökningsresultat för år 2013 redovisas i en detaljerad faktarapport. Rapporten kommer senast 31 maj 2014 att finnas i form av en PDF-fil under fliken "Publikationer" på förbundets hemsida www.malaren.org

Finansiering: 615 000 kr

4.2 Aktiviteter – rörlig del

Förbundet satsar årligen resurser på att genomföra ”specialprojekt”. Det kan exempelvis vara att genomföra olika typer av inventeringar, utvärderingar eller miljöövervakningsprojekt. Genomförda specialprojekt som presenterats i rapporter kan hämtas från förbundets hemsida www.malaren.org.

Under 2013 satsar förbundet väsentligen på följande specialinsatser:

- ”Mälaren – en sjö för miljoner”
- Seminarier för kommuner i Mälarens avrinningsområde
- Modeller i Mälaren (tre delprojekt)
- Fisk i Mälaren
- Informationsbroschyr om främmande arter i Mälaren
- Sammanställning av miljögiftsstudier i Mälaren

4.2.1 Mälaren – en sjö för miljoner

Mälarens vattenvårdsförbund har under 2012 riktat ett erbjudande till kommuner i avrinningsområdet om att ingå i projektet Mälaren – en sjö för miljoner.

Målet med projektet är att skapa en plattform och ett nätverk för ökat erfarenhetsutbyte mellan kommunerna samt att öka åtgärdstakten jämfört med dagens genom att kommunerna får hjälp med att prioritera vilka åtgärder som är viktigast och stöd i att söka medfinansiering för åtgärder. Syftet med projektet är att det ska underlätta och påskynda kommunernas åtgärdsarbete för att säkra vattenresurserna i Mälaren.

Projektet innebär att ett sekretariat bildas hos Mälarens vattenvårdsförbund under 2013 och 2014, vars uppgift är att stödja och samordna kommunerna i åtgärdsarbetet. Förbundet erbjuder genom samordningen kommunerna:

- Att ha en stödjande roll i åtgärdsprojekt genom att förbundet hjälper kommunen att, utifrån sina behov, prioritera åtgärder och ta fram projektplaner och att söka finansiering för åtgärder i kommunen som gynnar Mälaren. För kommuner som inte ligger i direkt anslutning till Mälaren, innebär detta sannolikt att även de lokala vattnen får en bättre vattenkvalitet och att man därmed kommer en bit närmare målsättningen med ramdirektivet för vatten på lokal skala. Exempel på åtgärder som kan göras är förbättringar i avloppsreningsverk, inventering och åtgärdande av enskilda avlopp, tillsynskampanjer, ta fram vatten- och/eller VA-planer, anlägga våtmarker och fosforfällor på kommunägd mark samt att genomföra informationskampanjer. De flesta åtgärderna kommer sannolikt att ha koppling till miljöproblemen övergödning och miljögifter och ska gynna vattenkvaliteten i Mälaren. I kommuner i direkt anslutning till Mälaren kan projekt som rör fysisk planering och skydd av dricksvatten också vara prioriterat.
- Ett kontaktnät och en plattform för åtgärdsarbetet för Mälaren. Kontaktnätet kan delvis upprättas i samband med seminarieserien som alla kommuner bjuds in till under 2013. Kontaktnätet bör genom förbundets samordning ha ett löpande utbyte av erfarenheter genom en gemensam projektplats (hemsida eller liknande). Kontaktnätet kan också vid behov ha återkommande träffar, seminarier och utbildningsinsatser. Man kommer sannolikt att behöva samordna mindre grupper i området i undergrupper, eftersom behoven ser olika ut i olika kommuner och olika delar av Mälaren och dess avrinningsområde.
- Upprättande av en ”åtgärdsbank” för Mälaren. Utifrån de problem och risker som finns i Mälaren kan en åtgärdslista upprättas som kommunerna delvis kan utgå ifrån vid planering av åtgärder. Samordningen innebär att goda exempel kan samlas in och lyftas fram och ett nära samarbete och dialog med Vattenmyndigheten och länsstyrelserna förutsätts för att hitta kostnadseffektiva åtgärder på rätt ställen.

Mälarens vattenvårdsförbund har begärt svar från kommunerna om deras deltagande i projektet senast 22 mars 2013. Förutsatt att tillräckligt många kommuner ansluter sig till projektet genomförs det sedan (minimum är en finansiering 500 000 kr/år).

Finansiering: Projektet finansieras av intäkter från kommunerna, motsvarande en krona per invånare och år inom avrinningsområdet under 2013 och 2014.

4.2.2 Seminarserie för kommuner i Mälarens avrinningsområde

Under 2013 kommer Mälarens vattenvårdsförbund att genomföra en seminarieserie för kommunerna.

Målet med projektet är att genomföra en seminarieserie under 2013 och därmed skapa ett nätverk för kommunerna. Syftet med projektet är att det ska underlätta och påskynda kommunernas åtgärdsarbete för att säkra vattenresurserna i Mälaren. Fokusområdena för seminarierna kommer att vara följande:

- a. Övergripande kommunal vattenplanering
- b. VA och enskilda avlopp
- c. Dagvatten
- d. Jordbruket

En konsult kommer att anlitas för att genomföra seminarierna. Mälarens vattenvårdsförbund ansvarar för att genomföra projektet. Medfinansierare är Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt och Mälardalsrådets miljöutskott.

Finansiering: 240 000 kr

4.2.3 Modellering i Mälaren

Modellering i Mälaren innehåller under 2013 tre olika delprojekt: 1. Scenariomodell för fosfor i Mälaren, 2. Utökad spridnings- och scenariomodell för Mälaren, 3. Metodutveckling för bedömning av fiske, ekosystem och habitat i Stora sjöarna med hjälp av fjärranalys.

4.2.3.1 Scenariomodell för fosfor i Mälaren

Under hösten 2012 har diskussioner förts med Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt om att ta fram en scenariomodell för fosfor i Mälaren.

Målet med projektet är att få fram en scenariomodell för fosfor i Mälaren, som går att applicera på Mälarens nya vattenförekomster. Modellen ska utgöra ett stöd vid beräkning av beting för att nå vattenförvaltningens målsättning i Mälarens olika bassänger. Modellen ska vara så pass enkel att handläggare själva kan hantera den, efter att ha fått en introduktion i hur den fungerar.

Underlag till modellen kommer att tas fram under vårterminen 2013 i samarbete med Vattenmyndigheten. Förutom detta är 2013 års insats att genomföra en utbildning för medlemmar i Mälarens vattenvårdsförbund, tillsammans med Vattenmyndigheten. Huvudansvaret för att genomföra delprojektet ligger hos Vattenmyndigheten.

Finansiering: 10 000 kr (2013 års budget) + 75000 kr (medel från 2012)

4.2.3.2 Utökad spridnings- och scenariomodell för Mälaren

Under höstterminen 2012 har diskussioner förts med dricksvattenproducenterna i Mälaren (från Norrvatten och Stockholm vatten) om att ta fram en utökad spridnings- och scenariomodell för fosfor i Mälaren.

Målet med projektet är att få fram en utökad spridnings- och scenariomodell för Mälaren. Syftet är att bättre kunna förutse spridning av ett urval ämnen i Mälarens olika bassänger. Mälarens vattenvårdsförbund gjorde under hösten 2011 flödesmätningar som bör gå att använda i modellen. Förbundet har även tidigare tagit fram en strömningsmodell för Mälaren.

Norrvatten kommer att leda projektet och bland annat sköta upphandling av utförare. Uppbyggandet av modellen beräknas ta flera år och därefter tillkommer fortlöpande drift. Mälarens vattenvårdsförbund har ansvaret för att ha en inledande dialog om modellen med sina medlemmar under våren 2013 och deltar sedan som medfinansiär i projektet.

Finansiering: 50 000 kr

4.2.3.3 Metodutveckling för bedömning av fiske, ekosystem och habitat i Stora sjöarna med hjälp av fjärranalys

Under hösten 2012 har Brockmann Geomatics Sweden AB ansökt om medel hos Rymdstyrelsen för att genomföra projektet ”MERIS and hydroacoustic data for fisheries management, assessment of ecosystem status and identification of essential habitats in Sweden’s large lakes”.

Med hjälp av satellitbilder kan bedömningar av ekosystem och viktiga habitat för bl a fisk göras.

I december 2012 fattade Rymdstyrelsens styrelse beslut om vilka projekt som får finansieringsstöd. Bidrag har beviljats och projektet startar i januari 2013.

Brockmann Geomatics Sweden AB ansvarar för projektet. Mälarens vattenvårdsförbund är (liksom vattenvårdsförbunden i Väneren, Vättern och Hjälmaren) delfinansiär i projektet.

Finansiering: 30 000 kr per år under 2013 och 2014

4.2.4 Fisk i Mälaren

Fisk och fiske är ämnen som många kan relatera till och som därför bör lyftas fram i en informationsinsats om Mälaren.

Målet med projektet är att en rapport med information om fisk i Mälaren tas fram. Syftet med projektet är att samla den information som finns och att belysa fiskens roll i ekosystemet i Mälaren.

Underlag till rapporten kan hämtas från t ex yrkesfiskets fångststatistik och undersökningar som bl a SLU och kommuner gjort. En historisk återblick om fisksammansättningen i Mälaren skulle också kunna göras genom litteraturstudier och intervjuer av fiskare. God kunskap om fisk i Mälarens olika delar finns hos länsstyrelsernas fiskekonsulenter och dessa bör involveras i arbetet, liksom SLU (tidigare Fiskeriverket).

Projektet genomförs troligen som ett konsultuppdrag och upphandlas under våren 2013.

Finansiering: 175 000 kr

4.2.5 Informationsbroschyr om främmande arter i Mälaren

24 främmande arter har hittills hittats i Mälaren. Spridning av främmande arter sker ofta oavsiktligt och på grund av bristande kunskap om vilka negativa effekter invasiva arter kan få på ekosystemet. Att sprida information om hur man förebygger att flera arter kommer in i Mälaren är därför viktigt.

Målet med projektet är att ta fram en tryckt broschyr om ett urval av främmande arter i Mälaren. Syftet är att förhindra att framför allt invasiva främmande arter sprids ytterligare i Mälaren.

Exempel på arter som kan ingå i broschyren är sjögull, vattenpest och marmorkräfta. Målgrupp för broschyren är allmänheten och den kan spridas till t ex båt- och fiskeklubbar runt Mälaren. Kommunernas uppsökande verksamhet kan användas för att sprida broschyren till målgrupperna.

Finansiering: 100 000 kr

4.2.6 Sammanställning av miljögiftsstudier i Mälaren

En rad olika mätningar och studier av miljögifter har gjorts i Mälaren av t ex kommuner, länsstyrelser, verksamhetsutövare. Det kan vara svårt att hitta information om miljögiftsmätningar och en sammanställning av vilka undersökningar som har gjorts skulle underlätta t ex kartläggningsarbetet som görs av länsstyrelserna.

Målet med projektet är att ta fram en rapport där det dels framgår var man kan hitta information om de olika miljögiftsundersökningarna som har gjorts i Mälaren och dels sammanställa resultaten av undersökningarna. Syftet med projektet är att

underlätta kartläggning av ekologisk och kemisk status i Mälaren och att få en bild av hur den ekologiska och kemiska statusen ser ut.

Undersökningar av bland annat prioriterade ämnen och särskilt förorenade ämnen enligt ramdirektivet för vatten samt läkemedelsrester bör ingå i rapporten. Sammanställningen bör omfatta åtminstone de senaste tio åren. Undersökningar kan finnas i miljökonsekvensbeskrivningar, efterbehandlingsprojekt vid förorenade områden, övervakning, kommunala miljögiftsprovtagningar, vattenproducenters provtagningar, forskningsrapporter och screeningar.

Projektet genomförs som ett konsultuppdrag och upphandlas under våren 2013.

Finansiering: 225 000 kr

5 Utvecklingsarbete

Medlemsrekrytering

Under 2013 kommer medlemsrekrytering i första hand att ske i samband med projektet Mälaren – en sjö för miljoner.

Under 2013 ska styrelsen utreda om det finns några hinder för att industrier/verksamhetsutövare med utsläpp eller annan påverkan skulle kunna vara med i förbundet. Har förbundet möjlighet att erbjuda detta i så fall?

Verksamhetsutövarnas recipientkontroll skulle kunna utgöra en del i förbundets mätningar. Inledningsvis skulle en sammanställning kunna göras av vilka verksamheter som finns i Mälarens närhet samt vilken recipientkontroll som finns/det finns behov av.

Avgifter

Under 2013 ska information om den översyn av medlemsavgifterna som gjorts av styrelsen skickas till förbundets medlemmar inför årsstämman.

6 Information

6.1 Hemsida

Hemsidan www.malaren.org uppdateras kontinuerligt när behov uppstår. Hemsidan innehåller en interaktiv karta där klickning på någon av de 11 undersökningsstationerna i Mälaren ger direktkoppling till SLU:s databas där nästan 50 års mätdata finns lagrat.

Hemsidan ska uppdateras kontinuerligt med t ex protokoll från styrelsemöten, arbetsgruppens möten. En övergripande översyn av hemsidan behövs och kommer att inledas under 2013. Revideringen av hemsidan kommer att skötas av arbetsgruppen.

6.2 Nyhetsbrev

Under 2013 kommer minst två nyhetsbrev att tas fram och distribueras (VT respektive HT).

7 Årsmöte

Årsmöte hålls den 23 april 2013 i Eskilstuna.

8 Kontakter med andra organisationer

8.1 Vattenmyndigheten i norra Östersjöns vattendistrikt

Länsstyrelsen i Västmanlands län är också vattenmyndighet i Norra Östersjöns Vattendistrikt. Formerna för hur information och samverkan ska ske inom distriktet är under utveckling. Samtliga vattenorganisationer i distriktet har informationsutbyte med Vattenmyndigheten och länsstyrelserna när det gäller vattenförvaltningsfrågor.

Under 2013 kommer Vattenmyndigheten att delfinansiera den seminarieriserie som vattenvårdsförbundet genomför och samverkan kommer också att ske om projektet scenariomodell för fosfor i Mälaren.

8.2 Vattenvårdsförbund

Mälarens vattenvårdsförbund är medlem i Svealands kustvattenvårdsförbund och Hjälmaren vattenvårdsförbund. Detta skapar förutsättningar för olika typer av samverkan (informationsutbyte, vattenvårdsåtgärder mm) mellan förbunden. Ett möte med Svealands kustvattenvårdsförbund planeras under 2013.

Samverkan sker också med de övriga ”medlemsförbunden”: Arbogaåns vattenförbund, Kolbäcksåns vattenförbund, Hedströmmens vattenförbund och Fyrisåns vattenförbund.

Under 2013 kommer medlemsförbunden framför allt att kontaktas i frågor som rör projektet Mälaren – en sjö för miljoner, men även bjudas in till möten med förbundets kontaktpersoner.

8.3 Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten inledde sin verksamhet den 1 juli 2011 och tog över ett antal verksamhetsområden från Naturvårdsverket som gäller havs- och vattenmiljön. Detta innefattade också det nationella sötvattenprogrammet. Det innebär för Mälarens vattenvårdsförbund att HaV nu är den myndighet som finansierar den större delen av den nationella miljöövervakningen.

HaV genomför årligen så kallade utförarmöten för dem som är utförare av nationell miljöövervakning. Förbundets sekreterare kommer att vara med på detta möte under 2013.

8.4 Övrigt

Examensarbeten: Förbundet ska stimulera att examensarbeten utförs inom förbundets verksamhetsområde. Förfrågningar om examensarbeten som inkommer ska om möjligt uppmuntras och handledas.

Inga förfrågningar har ännu inkommit till förbundet inför 2013.

9 Ekonomi

Budgeterade kostnader 2013

Basprogrammet	615 000
Seminarie serie för kommunerna	240 000
Scenariomodell för fosfor i Mälaren	10 000
Utökad spridnings- och scenariomodell för Mälaren	50 000
Metodutveckling för bedömning av fiske	30 000
Fisk i Mälaren	175 000
Informationsbroschyr om främmande arter	100 000
Sammanställning av miljögiftsstudier i Mälaren	225 000
Sekreterare	600 000
Årsmöte, seminarier	25 000
<u>Diverse, oförutsett</u>	<u>75 000</u>
Summa	2 145 000

Intäkter 2013

Årsavgifter	1 250 000 ¹
Havs- och vattenmyndigheten	560 000
Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vd	100 000
<u>Mälardalsrådets miljöutskott</u>	<u>40 000</u>
Summa	1 950 000

Projektet Mälaren - en sjö för miljoner förutsätter finansiering från de kommuner som väljer att ingå i projektet. Besked om vilka kommuner som är med i projektet kommer förbundet att få senast i mars 2013.

¹ Avgifterna ska regleras med KPI, enligt beslut vid 2012 års årsstämma